

Transkribering, 112 Framtidens vård – Eskilstunaenkät

Inledning

Poddmusik

Lena

Hej och välkommen till FoU-podden! Det här avsnittet ska handla om en enkätundersökning kring Eskilstunabornas tankar om framtida vård. Jag som gör podden heter Lena Stenbrink och är kommunikatör på FoU i Sörmland. Och med i just det här avsnittet är Sylvia Olsson, Christine Gustafsson och Sanna Tiikkaja. Varmt välkomna!

Vi börjar med att ni får presentera er lite noggrannare. Vilka är ni och varför är ni med här?

Sylvia

Jag heter Sylvia Olsson och jobbar som lektor i socialt arbete. Med det menas att jag är lärare främst för socionomprogrammet och även programansvarig för socionomprogrammet på Mälardalens universitet.

Att jag är med i just den här podden är för att vi i ett samarbete har gjort en enkät om Eskilstunabornas tankar om framtid kring anhängvård, självständighet och hur man ser på framtiden eller sig själv och sitt eget boende.

Christine

Hej! Jag heter Christine Gustafsson och jag är professor i vårdvetenskap vid Sophiahemmet Högskola i Stockholm. Men jag är också affilierad forskare på Mälardalens universitet och att jag för några år sedan, det är väl snart tre år sedan, arbetade på vård- och omsorgsförvaltningen, Eskilstuna kommun som kvalitets- och utvecklingschef. Då var jag med i arbetet med att ta fram den här målbilden, Framtidens vård och omsorg 2035.

Och det har varit en naturlig del att fortsätta det här samarbetet. Vi gjorde en första enkät där vi samlade in data i december 2021 och så gjorde vi en uppföljning här 2024 så är det tänkt att det ska bli uppföljning även 2026 och 2028.

Sanna

Och Sanna Tiikkaja heter jag. Jag jobbar som forskningsledare på FoU i Sörmland och i och med det så har jag ett uppdrag att vara forskningsföreträdare för vård- och omsorgsförvaltningen i Eskilstuna kommun och i och med det uppdraget så fick jag förfrågan om att samarbeta med Sylvia och Christine kring enkäten och svaren från den.

Lena

Men vad är det för en enkät vi ska prata om egentligen?

Christine

Ja alltså. Vi står ju inför vad som många beskriver som en demografisk utveckling, det vill säga att vi lever längre. Vi blir äldre och här finns det siffror som visar att den yngre befolkningen, de som är arbetsföra, kommer att öka med fyra fem procent. Men äldre personer 65 år och uppåt hundra kommer att öka med nästan 50 procent.

Och vi vet ju då att med hög ålder så kanske man behöver mer hjälp i sin vardag. Man behöver inte vara sjuk, men det kan ju också vara att man är sjuk. Men vardagssysslor för att få sin vardag gå ihop. Och om man då tittar på den förväntade befolkningsutvecklingen så går inte de här siffrorna ihop. Så även om vi har skattepengar, vi har politiska direktiv att vi ska bedriva den vård och omsorg som vi gör idag om tio, 15, 20 år så kommer det inte finnas personal och det innebär att vi måste ändra vårt sätt att bedriva, att erbjuda invånarna vård och omsorg och då har vård och omsorgsförvaltningen, Eskilstuna kommun gjort ett ...

Jag måste säga ett imponerande arbete med att ta fram en målbild för 2035 hur man ser att man kan göra det här för att ge invånarna det stöd och hjälp och vård och omsorg man behöver. Och det här kallar man då för målbildsarbete, Framtidens vård och omsorg 2035. Politiken står bakom, verksamheten, det vill säga vård omsorgsförvaltningen och yrkespersoner står bakom.

Men då ställer man sig frågan Vad tycker då invånarna? Det är själva syftet med den här invånarenkäten och tanken är att vi ska göra den här enkätundersökningen med ungefär en procent av invånarna vartannat år under några år framöver. Dels för att se vad invånarna tycker och tänker om det här, men också följa om målbildsarbetet går i den riktning som man önskar. Det blir då en uppföljning om man når de målen. Så det är bakgrunden till det här då.

Lena

Får jag fråga en sak då om de som ska få enkäten. Kan det bli så att det är samma som får den, eller ska det vara samma som får den?

Christine

Det kan vara så, men det är ett slumpmässigt urval utifrån befolkningsregistret så att vi har eller vård- och omsorgsförvaltningen har anlitat ett företag som gör den här datainsamling, det vill säga via befolkningsregistret, skickar ut enkäter. Och uppdraget är då att de ska skicka ut enkäter tills vi får ungefär tusen svar jämnt fördelat i tre åldersgrupper. Så de håller på tills vi får ungefär tusen svar och Eskilstuna kommun är ungefär 110 tusen invånare så får vi in tusen svar så är det ungefär 1 % av befolkningen och det ska då ge en indikation. Vi kan ju aldrig säga att alla tycker och tänker så här som det framkommer i intervjuerna, men det ger en indikation och i vissa fall så är det vad man inom forskningen kallar signifikanta resultat, det vill säga att det finns statistiskt underlag för att det är så här.

Lena

Vilka är det som har svarat nu på den?

Sanna

Ja, som Christine sa, så det är dryga tusen personer som har svarat på den här enkätundersökningen och då är det ju ett stratifierat urval av personer i olika åldersgrupper, så den yngsta åldersgruppen är 18 till 30 år. Den andra åldersgruppen är 31 till 64 år. Här har vi den arbetsföra delen av befolkningen och den äldre populationen är 65 till 84 år.

Så här har vi eftersträvat att få en jämn fördelning mellan åldersgrupperna och tanken med enkäten är just att de ska svara på sin framtida vård omsorg om 15 år hur de vill ha sin vård och omsorg. Vi ser också att majoriteten har svensk bakgrund, nästan 85 %. Dryga 10 % kommer från ett annat land i världen och dryga 6 % från ett annat land i Norden.

Och vi har också en lite högre fördelning på utbildningsnivå, dvs att vi har en lite högre andel som har hög utbildning än populationen vi ser i sin helhet.

Christine

Och då menar vi rikssnittet i Sverige.

Sanna

Ja, exakt.

Christine

Jag tror att man kan säga att ungefär 20 % av Sveriges befolkning har en icke svensk bakgrund och vi ligger ganska nära, men inte riktigt där. Så det är skapligt fördelning där. Men Sanna om jag minns rätt också så har vi något högre andel av de som har svarat på enkäten som också bor i villa och bostadsrätt. I jämförelse med rikssnittet. Så vi kanske inte har riktigt en jämförelsevis population i studien kontra rikssnittet vad det gäller etnisk bakgrund, utbildningsnivå och hur man bor, men ganska nära.

Sanna

Ja det tycker jag är en korrekt bild. En viktig sak också med sig i bakhuvudet är just att det är få personer i den här enkätundersökningen som just nu har hemtjänst eller vård omsorg från Eskilstuna kommun, utan här är ju tankar som vi fångar in just som handlar om framtidens vård och omsorg. Så det är inte en undersökning som beskriver hur läget är idag utan det är framtiden som vi handlar om.

Christine

Så dels utifrån den vård som man förväntar sig kanske få, men också hur jag skulle kunna vara vårdare till en närstående som har behov av stöd i sin vardag eller vård och omsorg. Det är liksom flera delar här i enkäten.

Sylvia

Och här är det viktigt kanske att också tydliggöra begreppet anhörigvårdare. Vad vi menar med därför att det man kan se att man pratar i lite olika är kring det här begreppet. Man kan säga närstående anhörig. Men vi försöker att vi ska hålla oss till definitionen anhörigvårdare där man alltså en att man vårdar en nära anhörig.

Christine

Eller en närstående. Det.

Lena

Vad är huvudsyftet med den här enkäten och hur kommer det sig att ni tre jobbar med den här frågan, framtidens vård och omsorg?

Christine

Huvudsyftet med enkäten är ju att undersöka vad invånarna tycker och tänker. För det är ju viktigt de som ska ta emot, att förväntningarna stämmer utifrån det som kommunen erbjuder till invånarna. Att jag jobbar med den här invånarenkäten fortfarande fast jag inte jobbar kvar i kommunen är ju att jag tycker det är ett jätteintressant område och dels då som invånare själv i Eskilstuna kommun så vill jag ju vara med och höra vad invånarna tycker, för man bidrar ju till den här utvecklingen. Sen är det naturligtvis intressant forskning. Det ska man inte sticka under stolen med.

Sylvia

Ja, att jag är med det ju lite. Jag kommer ju från socialt arbete så jag har en liten annan ingång. Men jag är väldigt intresserad av just sådana här attitydfrågor men även med anhörigbiten av sådana viktiga saker. Sen tycker jag för min egen del också att forskning är intressant, men

också att jag tänker är man 50 plus så tycker jag också det ligger lite i det egna ansvaret att börja tänka hur vill jag att framtiden ska se ut för mig?

Jag skulle själv inte sätta mig kanske i en stor villa med 2 till 3 våningar när jag vet att det går utför kroppsligt varje dag.

Christine

Ja, det är också en möjlighet och vara med och påverka framtidens vård omsorg den man troligtvis kommer att vara i behov av i framtiden.

Sanna

Och jag tänker att de resultat som vi har kommit fram till från den här enkätundersökningen tänker jag också är viktig kunskap för våra andra kommuner i Sörmland. Så att det finns ju verkligen resultat som man kan ta med sig in i andra kommuners arbete just när man jobbar med framtidens vård och omsorg. För vi står inför en stor digital omställning också.

Och här vet vi ju att alla kommuner jobbar ju med de här frågorna. Vi tänker också på framtidens vård eller nya socialtjänstlagen som har kommit. Här betonar man ju också väldigt stort det här med digitala insatser där självständighet och förebyggande arbete är väldigt viktigt. Så det ligger väldigt nära till hands, tänker jag. Just i de här enkätundersökningen.

Christine

Men jag tycker en viktig del också i nya socialtjänstlagen är att socialtjänsten ska vara kunskapsbaserad och jag tänker att denna enkätundersökning bidrar ju också med en kunskap till vård och omsorg. Förvaltningens strategier inför framtidens vård och omsorg och speciellt så tycker jag det är ett initiativ man ska lyfta att man satsar på att följa det här över tid. För vi ändrar ju oss ofta som medborgare, invånare vad vi tycker och tänker. Ju mer vi lär oss och kanske också förstår vad vi står inför med åldrandet och att kanske vara vårdare av en närstående i framtiden. För färre anhängigvårdare kommer att behövas mer om vi ska klara framtiden så är det.

Lena

Okej. Jag är ju lite nyfiken på vad ni ställde för frågor i enkäten och ännu mer nyfiken på vad de svarade, faktiskt.

Sanna

En av de viktigaste frågorna vi ställde handlar just om hur invånarna ser kring sin självständighet och nästan 96 % svarade att det här är väldigt, väldigt viktigt. Man ville vara självständig så långt upp i åldrarna som möjligt. I och med det också, så ställde vi frågor om hur man vill ha hjälp och stöd ifrån kommunen om eller när man blir gammal, alternativt om man skulle få en funktionsnedsättning.

Och här fick invånarna svara på tolv olika aktiviteter och svarsalternativen handlade om att man kunde få stöd via digitala alternativ eller hälso- och välfärdsteknik, via kommunens personal, via anhöriga alternativt via civilsamhället. Och det som var intressant var att många invånare ville initialt ha stöd via digital teknik, men när vi väl börjar tittar på de olika alternativen så fanns det en liten diskrepans där emellan så att det fanns skillnader mellan åldersgrupper.

De äldre personerna var inte lika sugna på digitala alternativ som de yngre åldersgrupperna, precis som de personer som har låg utbildning var inte heller lika sugna på digitala alternativ som personer med hög utbildning och jag tänker framför allt på insatser eller aktiviteter såsom

nattkamera till exempel. Här finns det ju jättefina digitala alternativ, men man kanske är lite rädd för den digitala tekniken.

Man kanske behöver lite mer utbildning och kunskap kring hur de här kamerorna fungerar för att man vill ändå hellre att kommunens personal kommer hem till en på natten och för tillsyn. Så här finns det ju ändå ett jobb att göra för kommunernas del och få alla med på tåget. Helt enkelt på jämlika villkor.

Christine

Jag tänker också att det här resultatet visar på att det finns ett bildningsbehov i det här området. I andra forskningsstudier har vi också sett att det vi har frågat äldre om deras inställning till tekniska hjälpmedel, kanske till och med robotar i sammanhanget. Och jag skulle vilja säga att flertalet upp mot 70 % är positiva till det här. Men utmaningen är att man inte vet vad som finns och det är svårt att efterfråga någonting man inte vet finns.

Och också då jag tänker i den här enkäten att ta ställning till om jag vill ha hjälp av hälso- och välfärdsteknik när jag inte vet vad det finns. Men jag tänker också att resultatet speglar också att jag tror det var ungefär 40 - 50 % gärna vill ha hjälp med tekniska hjälpmedel med toalettbesök, klä på sig, dusch och så vidare.

Och här har ju inte utvecklingen nått dit. De hjälpmedlen finns inte riktigt, men det visar ändå då att man skulle vilja det. Det här har ju också lite med den personliga integriteten och det kan man ju bara gå till sig själv. Jag vill inte ha någon med mig på toa eller i duschen. Det här liksom att kroppsvätskor, den nakna kroppen, det vill vi helst klara själva och i första hand med tekniska hjälpmedel, i andra hand kommunens personal, i tredje hand anhöriga och det är ett fåtal som ser ändå möjligheterna av civilsamhället, alltså frivilligarbetare. Det primära är ju den här starka önskan att fortsätta klara sig själv och inte vara beroende av andra personer.

Sylvia

Jag har precis. Och när vi frågar kring anhörigvård och vad man skulle kunna tänka sig att få hjälp av anhöriga. Och det var ju precis det som Christina nämner också, att just det här med städning och mathållning och sedan sociala kontakter, Då var man väldigt positiv till att ta hjälp av anhörigvårdare. Men när det gäller just den här egna personliga hygien, då vill man helst inte ha hjälp med det. Vilket alltså går igen i nästan alla studier att integriteten och den egna hygien. Det vill man klara så mycket man bara kan själv. Och kan man inte det själv så skulle man önska att det fanns några olika sorters hjälpmedel.

Christine

Men jag tänker att det här visar ju också på att vi kanske måste jobba mer förebyggande. Även det här med att bibehålla självständigheten. Det kan ju vara att man behöver få hjälp att se över hur jag bor och det stället jag bor på är lämpligt att åldras. Jag kanske får svårt att förflytta mig i trappor själv eller klara min hygien utan att man i god tid när jag själv kan välja kanske får se över min boendesituation.

Vi har också frågat om hur man helst vill bo och jag tror jag 88 % vill bo kvar, och säger att det är viktigt eller mycket viktigt att bo kvar i det egna privata hemmet. Det privata hemmet kan ju ändra sig över tid, men det är det som handlar om vad jag säger är mitt privata hem eller mitt hem. I sammanhanget så jag tror att vi kanske måste stödja invånarna att förlänga sin självständighet så länge det bara går. För vi ser ju också i resultatet att det är viktigt. 96 % säger att det är viktigt att klara sig själv. Låt oss då jobba förebyggande för det här på olika sätt.

Lena

Och då kan träning vara en del av det förebyggande arbetet eller.

Christine

Träning utifrån sin fysiska hälsa eller?

Lena

Ja, jag tänker så att man orkar kanske ta hjälp av ett armstöd när man ska gå på toaletten eller vad det nu är.

Christine

Träning är ju naturligtvis en del, men idag finns det, tycker jag, en tendens i forskning att träning ska lösa allt från psykisk ohälsa till välmående till att klara sig själv. Det finns ju andra delar, men jag tror att man kan se på självständighet på liknande sätt som vi ser i hälsa. Att det kan vara en fysisk del det här med förflyttningar och orka som du säger.

Men det kan också vara en cykel, självständighet, social självständighet och även existentiell. Jag tror att vi måste tänka i lite större banor än bara den fysiska förflyttningen. Att klara vardagen.

Lena

Vad ingår i den existentiella?

Christine

Det handlar ju om mening, en meningsfull vardag, meningsfulla aktiviteter. Det kan också handla om det här, att finnas i ett socialt sammanhang, att ha vänner i livet. Det talas mycket om ensamhet som en risk. Om man tittar på forskning så kanske äldres ensamhet har sett ungefär likadan ut procentuellt de senaste 20 åren, så individerna känner sig lite mer ensamma än tidigare.

Men däremot så blir vi fler äldre så 20 % i en större population med äldre blir ju fler människor. Men det är att jobba förebyggande. Det finns forskning som säger att de vänner jag inte har när jag är 60 år är svårt att skaffa efter så man kanske måste jobba med sitt sociala nätverk med vänner, förebyggande.

Lena

Men om man tänker i framtiden kommer invånarna ha möjlighet att välja hur deras egen vård kommer se ut?

Christine

Jag tror att den valfriheten kommer att begränsas. För det kommer inte att finnas vårdpersonal. Vi måste jobba mer förebyggande och jag kan ju välja på så sätt att jag själv i god tid kan planera för mitt åldrande på så sätt. Men jag kanske inte kan välja om jag ska ha en fysisk insats eller en digital insats. Jag tror att en digital insatsen kommer att vara det primära. Man ställer inte frågan utan det är det som erbjuds.

Sylvia

Precis, jag tänker på att det här förebyggande arbetet måste på något sätt medvetandegöra individer i kommunerna på att planera för sin framtid?

Och det är här vi måste sätta in insatserna att jobba med. Jag tycker faktiskt redan ifrån runt femtioårsåldern att börja tänka det som Christine sade. Det här med sociala kontakter. Hur vill

jag ha mitt boende? Alltså tänka framåt. För har man tur så får man ju bli äldre. Det kan ju gå illa så att man inte ens blir äldre. Men om man har turen att få vara med ett tag till så kommer vi alla på olika sätt drabbas av att kroppen försämras och kanske psykiskt också. Och vi behöver tänka till där och vara medvetna om hur vill jag ha det och hur kan jag göra så jag inte blir beroende på samma sätt av andra?

Christine

Jag tänker också på den nya socialtjänstlagen som jag nämnt tidigare, men den är också väldigt tydlig att i det här området så handlar det om mycket förebyggande arbete och tittar man i hälso- och sjukvården så har man i många år pratat om att vi måste jobba mer förebyggande. Men tittar man på budgeten, det är så politiken styr hälso- och sjukvården, så finns det lite olika siffror. Men någonstans mellan fyra och sju procent läggs på förebyggande arbete och ska det bli verkstad i det här så kanske vi måste styra om lite och jobba förebyggande på riktigt. Inte bara prata om det. När vi säger liksom. Att lägga ansvaret på individen så handlar ju inte om att man ska överge personer att göra det. Men däremot så kanske vi måste ha stödstrukturer som hjälper människor att jobba förebyggande eller tänka förebyggande. Planera för sin framtid så gott det går. Och det är inte så lätt. Jag tror ju att en 20 åring tänker sig säkert inte sin tid som 80 åring. Det gjorde inte jag i den åldern. Men jag börjar närma mig 60 nu.

Nu börjar man fundera på hur ska vi bo, jag och min man? Hur ska ekonomin se ut med pensionering? Jobba längre? Hur ska vi klara oss framöver? För vi vill ju inte bli beroende av andra så jag tror att det handlar på något sätt om att börja tänka på sin framtid.

Sanna

Och här skulle jag gärna se också att civilsamhället kunde vara en stödfunktion för äldre personer eller seniora personer i kommunen och att man tillsammans på nåt sätt kan jobba för det här hälsosamma åldrandet. Att inte ansvaret bara ligger på kommuner utan det finns ju också andra funktioner i kommunen som kan vara förebyggande eller kunna motverka ensamhet eller kunna erbjuda ett socialt sammanhang.

Så jag tror att den biten blir också väldigt viktig. Det här är någonting som Eskilstuna kommun trycker väldigt mycket på om man vill få till det här samarbetet på ett bra sätt. Att kommunen då skulle kunna facilitera lokaler till exempel, men att det är då liksom själva civilsamhället som står för själva insatsen för de äldre personerna. Och det är jättefint om man får till den typen av verksamhet på ett mer systematiskt sätt.

Christine

Och det finns ju också ett ömsesidigt värde i att engagera sig i frivilligarbete. Dels att man själv då kanske kan förebygga sin eventuella kommande ensamhet genom att engagera sig. För det finns några forskningsstudier som visar på det här att det har hälsoeffekter. Även den som engagerar sig att bli frivilligarbetare i sammanhanget, och naturligtvis den som också får ta emot. En givare kan ju också vara en mottagare utifrån sina förmågor, till exempel en person som har funktionshinder, att man kanske inte kan, springa med någon eller vara följeslagare till en person med synnedsättning. Man kanske ändå skulle kunna vara läxhjälp för ett barn eller någonting för att man har olika förmågor. Men jag tänker också det här med frivilligarbete eller volontär eller civil-sektorn. Det bygger ju också mycket på kultur och traditioner.

Om vi jämför oss mot kanske Nederländerna, Storbritannien, USA så kan man ju tycka att de nordiska länderna har väldigt liten civil sektor. Men produktionsmässigt så engagerar vi ofta

oss i idrottsföreningar eller föreningslivet. Inte att vi går in i offentliga sektorn, äldreomsorgen eller barnomsorgen som frivilligarbetare. För det är också lite kultur och historia i det här. Det finns också en stark facklig rörelse som har varit emot det här och det har varit bra på många sätt. Men vi kanske måste tänka om lite här för att klara framtiden som samhället ser ut och utvecklas kanske. Man kan också tänka att frivilligarbetare inte ska göra allt som vård- och omsorgspersonal gör eller anhörigvårdare. Men det vi såg i enkäten om vi ska komma tillbaka dit, att de två områden där de som svarade på enkäten såg möjlighet för frivilligarbetare.

Det var framför allt sociala aktiviteter och transporter. Det var där det fanns, liksom att man ens kunde tänka sig frivilligarbete som en aktör i det här sammanhanget. Så det är kanske där man ska börja, där det finns en positiv inställning till det här.

Sylvia

Och då kanske man måste ta hjälp av de andra länderna som har kommit längre än här. För jag tror ju som ni säger det här med kulturfråga. Jag tänker på vad? Hur ser man på en frivilligarbetare? Vad är det för något? Jag tänker om man pratar med äldre så kanske de tänker men jag kan inte ta emot en helt främmande människa som kommer till mig.

Och i dessa tider med bedrägerier och allt vad det så tror jag man är lite försiktig också. Så jag tror det här behöver man ju verkligen arbeta upp på om det ska bli bra.

Christine

Men jag tänker också och om vi jämför oss med andra länder. Där kan det vara meriterande att ha ett intyg på att jag har varit volontär, till exempel när jag söker en utbildning eller söker ett jobb. Det systemet finns inte riktigt vad jag vet i de nordiska länderna att det ses som en merit. Det är mer ett fritidsintresse. Så det den här frågan tror jag måste upp och pratas mer om och att vi också tittar på möjligheter och nytta och värde för båda parterna i sammanhanget.

Eller kanske tre. De tre parterna är utifrån den offentliga sektorn också att vi behöver civil sektorn. En annan grupp, som också är enormt viktig i det här sammanhanget, är ju anhörigvårdare också. Redan i dag så gör anhörigvårdare fantastiskt mycket i det här området, men det är också något vi har tittat på lite mer i enkäten.

Sylvia

Precis just det här med anhörigvårdare. Jag tänker på att de gör ju ett mycket stort jobb så det blir som ett stort mörkertal. Det är mycket man gör och tar kanske lite för givet att man ska göra det för att man anhörigvårdare och det ligger ju också en del skuld och skam och sådant i det. Att våga säga nej. Kan man säga nej till en familjemedlem, till exempel att man inte upplever att man har tid eller ork att ta hand om någon.

Det där är ju en väldigt stor fråga. När vi frågar i enkäten då hur de såg på det här med om de trodde att de hade anhöriga som skulle kunna hjälpa dem efter en tids sjukdom eller en olycka. Om det hade hänt någonting så trodde ungefär hälften att de hade anhöriga som skulle kunna hjälpa dem och hälften trodde det inte.

Och det handlar faktiskt väldigt mycket om tid. Att man tänker att människor inte har tiden att hjälpa till. För vi vet ju hur det ser ut i samhället. Det är ju en bristvara det här med tid och att det tar ju väldigt mycket tid att hjälpa någon. Ändå så ser man ju på att det var 73 % som bodde ihop med någon över 18 år som då också per automatik såklart hjälper ... Man hjälper ju varandra i ett hushåll så att det blir på så sätt. Men om de då har någon funktionsnedsättning på olika sätt eller det kan ju var bara en kort tid man kan ha det så att man kunde tänka sig att

man trodde att sina anhöriga kunde lägga runt 3 till 5 timmar i veckan när det gällde att hjälpa en anhörig.

Och det fanns också en skillnad lite mellan kvinnor och män där. Det här var inga signifikanta skillnader, men det vi kunde se på den kvalitativa resultaten var det att kvinnor tog mer det känslomässiga engagemanget och ansvaret och även väldigt mycket praktiska bitar också, medan männen de var mer på det här med transporter och praktiska tekniska lösningar. Det var den här traditionella uppdelningen var det faktiskt där det var ett rent men också så såg mer än ett åldersspann där. Att det i den äldre gruppen 64 och uppåt så kunde man tänka sig att lägga så mycket som 11 timmar på att hjälpa anhöriga. En förklaring till det kan ju vara det att man i den åldersspannet, där man själv också blir pensionär, anser sig ha mera tid.

Christine

Jag tycker ändå att enkäten visar på att det finns en vilja att kunna vara anhörigvårdare. Dock kanske att det är en större vilja När vi frågar om det är en begränsad tid än för tid och evighet, alltså framåt, så är det naturligtvis så. Men det vi också frågade då om du skulle vårda din närstående, vad skulle du kunna tänka dig att göra?

Här fick vi ganska många svar. Jag tror det var över 600 så kallade fritextsvar där man då beskrev vad man kan tänka sig att göra och lite övergripande så skulle man kunna säga att man är villig att vårda sin närstående men med vissa gränser. Det handlar det om. Att jag skulle säga att majoriteten säger att man inte vill hjälpa med intimhygien; toalett, dusch, påklädning och så vidare.

Men jag måste också påtala att det finns en variation här i svaren. Någon kan säga att jag hjälper mina föräldrar med allt de vill medan någon säger att det går en gräns mellan den här intima hygien. Den tycker jag att professionella ska ta. Men de flesta svarar att man var inte så villig att ta det här intima. Sen är det också att man också naturligtvis kan hjälpa till med det här lite enklare i vardagen. Det som jag nämnde med lite transporter och fixa och handla med mamma eller också att hjälpa till att navigera i vård och omsorg i hälso- och sjukvårdssystem. Den är ganska stor den delen. Många säger att man redan gör det i dag, att man hjälper sina närstående, och det är oftast äldre föräldrar, att navigera i våra system.

Och det kanske man ska fundera över lite hur vi har byggt upp det här i sammanhanget. För här handlar det också att hjälpa till att ge stöd i det moderna samhället igen. Då är tekniken digitalt stöd och man säger också byråkratisk support eller det säger man inte alltid. Det är jag som säger det, men jag samlar ihop det här.

Christine

Men det kan vara att hjälpa de äldre föräldrarna sköta ekonomin, deklarerar ... byråkratin som det innebär att vara invånare i det svenska samhället. Och sen den fjärde handlar det om att vara närvarande, att vara en anhörig, att besöka sina äldre föräldrar. Den här sociala samvaron och sen det sista då är då ändå att det här anhörigstödet man är villig att ge har vissa villkor, det vill säga att det beror på vad jag har resurser till.

Jag har också ett eget liv, en egen familj, ett jobb att sköta. Det finns gränser för det här och att man också ser att man får träda in när det officiella fallerar. Det vill säga att när vård och omsorg från kommunen eller från regionens hälso- och sjukvård inte ger det som min närstående behöver, då får man träda in.

Och det är ju lite den tråkiga sidan av det här. För det andra som jag räknat upp är det här man vill göra. Men här är det, när det fallerar. Då får jag träda in och vara ersättaren. Den vill man helst slippa. Man kan gå in och vara ersättare under en kort period medan det löser sig. Men det ska inte vara långvarigt.

Så jag ska jag säga att viljan finns och man egentligen om man tittar på det här så kan man tänka sig att göra ganska mycket. Men det finns gränser och det finns ramar för det här skulle jag vilja säga. Och då kan man ju fundera också Vad skulle man då kanske från kommunen eller regionen kunna erbjuda?

Det man framför allt efterfrågar är ju stöd för de som är anhängvårdare och jag tror att en väg framåt är att vi säger då inom vård, omsorg, hälso- och sjukvård socialtjänst att vi ska vara personcentrerade utifrån individens behov. Man kanske även här ska vara personcentrerad i sitt stöd till anhängvårdare, för det ser inte likadant ut. Alla har inte samma behov av stöd.

En del kanske skulle behöva uppföljning varje vecka, höra hur det går. Funkar det här? Vill ni fortsätta med det här medan andra behöver det kanske en gång om året. Sen kan man också kanske tänka lite utanför gränserna. Vad skulle göra livet bättre för en anhängvårdare? Ska vi erbjuda dem en spa-helg per år? Kanske på något sätt? Hur kan vi ge ett erkännande för det stora jobbet anhängvårdare gör i sammanhanget?

Lena

Framför allt tycker jag det låter som att man borde kunna underlätta den här delen med att rodla inom vården, att de inte behöver hjälpa till så mycket med det, utan att det faktiskt skulle kunna ske smidigare ändå.

Christine

Kanske någon sorts ombudsman eller koordinator eller doula eller vad man nu kallar det här. Någon som hjälper till att rodla i det svåra systemen som vi kanske bitvis har byggt upp.

Sylvia

Ja, och viktigt att säga i allt det här är ju det att de där de behöver ju få stöd också i att man till exempel anordna på något sätt kanske stödgrupper, anhänggrupper. För det tror jag är jätteviktigt. Att vara närstående till någon som man också ska vårda på olika sätt eller ta hand om eller stötta. Man behöver andra människor i liknande situationer som förstår vad det här handlar om och som man kan prata med och vara öppna med.

Det känslomässiga stödet. Jag tycker att det är mycket praktiskt vi pratar om, men jag tänker mycket på det känslomässiga stödet. Att ha någon där man kan lufta och att mina tankar inte är liksom av ondo. Man får tänka så här och man kan känna alla möjliga olika känslor för att man sitter i en beroendeställning. Man tycker det är jobbigt, man har själv kanske arbete, barn, familj som man ska hinna med och dessutom då ska man ta hand om sina föräldrar till exempel. Det kräver ganska mycket. Så jag tänker att vi behöver också stötta de här människorna på olika känslomässiga plan.

Christine

Där finns en fin organisation med ... Jag tror till och med det är lagstadgat att kommunerna ska erbjuda stöd till anhängvårdare. Men man kanske också behöver tänka till om det går att göra det på ett annat sätt än det. Man lyfter i de här fritextsvaren att man efterfrågar ett erkännande för anhängvårdare på något sätt, liksom att ni gör ett fantastiskt jobb, att det inte

lyfts på något sätt och det kanske inte behöver vara något som kostar så mycket, men på något sätt ett erkännande.

Och jag tror också att se anhängvårdare som en del i teamet, en partner, tror jag skulle kunna lyfta många som är i den situationen.

Sylvia

Ja, lite som du sa kanske. Jag menar, det finns ju på olika sätt man kan uppmärksamma det på.

Lena

Jag funderar på de här som inte har några anhöriga. Det måste ju finnas många som faktiskt inte har någon som kan hjälpa dem. Vem hjälper dem?

Christine

Jag vet, jag har inte sett någon indikation på den frågan i enkäten så utifrån enkäten så är det svårt att svara på den frågan. Men naturligtvis så finns det människor i dag som av olika anledningar inte har anhöriga som kan vara del av vardagen eller så. Jag menar, en anhörig idag behöver ju inte vara en släkting, det kan vara en god vän, det kan vara en granne också för den delen.

Så för hoppningsvis så har människor ändå ett nätverk runt omkring sig som kan hjälpa oss i vardagen vid behov. Men finns inte det, då måste kommunen naturligtvis träda in. Eller civilsamhället som vi också har nämnt i sammanhanget.

Sanna

Och jag kommer också att tänka på att om man nu skulle vara äldre och behöver hjälp med städning i hemmet eller hjälp med mathållning och så vidare så finns det ju tjänster man kan köpa privat förutsatt att ekonomin finns. Så det finns ju också andra alternativ som man kan få hjälp och stöd kring, förutom då kommunens egen socialtjänst.

Så här tänker jag att det är nog en lösning som många personer som inte har anhöriga runtomkring sig använder helt enkelt. Om ekonomin finns såklart.

Christine

Sen är det inte kostnadsfritt att ha hjälp från kommunen heller, men med vad jag menar, det handlar inte bara om ekonomin på så sätt. Men naturligtvis går man ut på privata marknaden så får man ju förhålla sig till prismodellen. Så är det. Men igen så tänker jag att det här är ett förebyggande arbete som vi måste ta till oss alla invånare på något sätt.

Och jag såg någonstans jag tror det var i Karlstad kommun så har man inrättat en funktion i kommunen som heter Valfärdsrådgivare som just har som ansvar i de här frågorna att kunna ge råd om välfärdsteknik som finns. Men också det här att förlänga självständigheten och titta på fallrisk och så vidare.

Så det var jättespännande yrkesroll tycker jag. Lite nytt för mig tänkte jag. Så här kan man ju även blicka ut att hur gör andra? Vi kan titta nationellt, vi kan titta Norden. Vi kan också titta utanför landets gränser, som vi nämnde lite. Det här med civilsamhället ser olika ut i andra länder, deras medverkan. Men då får man också titta på välfärdssystemen, hur man finansierar äldreomsorgen.

I vissa länder så är det ju till och med lagstadgat att man måste ge stöd till sina föräldrar, så den lagstiftningen har vi inte i Sverige. Men det blir liksom aldrig en isolerad fråga. Man måste se det i ett helhetsperspektiv.

Lena

Om man nu skulle vilja veta mer om den här enkäten och vad folk svarat och vilka frågor det var eller ja, hela det här arbetet, var kan man hitta information om det?

Christine

Ja, Eskilstuna kommun har en hemsida som heter Framtidens vård omsorg som man enkelt kan söka via någon annan webbläsare och då kommer man in på olika aktiviteter som Eskilstuna kommun gör i det här arbetet. Men bland annat en klickbar punkt där heter Vad tycker Eskilstunas invånare och där finns rapporten om den senaste enkäten ute. Om man vill fördjupa sig i 140 sidor text om det här med massa snygga tabeller som Sanna, Sylvia och jag har skrivit ihop. Sen har vi tre artikel manus också som då är riktat mer mot forskarvärlden då där vi publicerar oss på engelska förstås. Men det är också en möjlighet om man tycker det är intressant område.

Lena

Är det någonting annat som vi har missat som ni skulle vilja lägga till?

Christine

Jag tänker bara på att det här samarbetet är FoU i Sörmland, Mälardalens universitet och vår förvaltning är föredömligt. Hur vi gemensamt arbetar för att bidra med kunskapsutvecklingen i det här området. Och det blir ju också en del att leva upp till. Den nya lagen att den verksamhet kommuner och regionen bedriver ska vara kunskapsbaserad inom socialtjänstområdet så att det är fantastiskt att få vara med om det tänker jag.

Sylvia

Ja, verkligen.

Sanna

Och det allra mest givande det är att vi har så olika bakgrund. Du är ju sjuksyrra, och du Sylvia har bakgrund inom socionomi och kriminologi och lite allt möjligt medan jag då har bakgrund inom sociologi och folkhälsovetenskap. Så vi ser ju på frågorna på lite olika sätt men också just att det berikar ju hela arbetet så att vi gör ett bra jobb tillsammans. Det är jättekul! Jag är så tacksam.

Christine

Och sen dialogen med vård- och omsorgsförvaltningen där man då är intresserad av de här frågorna. Med det sagt så bidrar ju vi med en liten pusselbit i sammanhanget. Verkligheten är ju mycket mer och mer komplex än vad vi någonsin kan få fram i forskningen. Men vi kan bidra med någonting verkligen.

Lena

Det låter bra. Mer samarbete. Tack så jättemycket för att ni var med i det här avsnittet! Och till dig som har lyssnat så får jag säga tack så jättemycket för att du lyssnat och önska dig en toppenfin dag. Hej då!

Poddmusik